

Karpacki Oddział Straży Granicznej

<https://karpacki.strazgraniczna.pl/ko/aktualnosci/25859,Upamietnienie-bohatera.html>
21.05.2025, 04:24

Upamiętnienie bohatera

Michał Tokarczyk
04.01.2018

W 65 rocznicę zamordowania przez komunistów majora Bolesława Kontryma ps. „Żmudzin”, w Warszawie odbyły się uroczystości ku czci bohatera. Posterunek honorowy oraz poczet sztandarowy uczestniczący w uroczystości wystawiła Kompania Reprezentacyjna Straży Granicznej z Nowego Sącza.

Hołd byłemu funkcjonariuszowi przedwojennej Straży Granicznej i Policji Państwowej, a w latach wojny cichociemnemu i szefowi ochrony osobistej członków cywilnych władz Polskiego Państwa Podziemnego, uczestnikowi Powstania Warszawskiego oddał w środę Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji Mariusz Błaszczak w towarzystwie szefów Policji i Straży Granicznej.

W uroczystości uczestniczyła także delegacja Jednostki Wojskowej 2305 „GROM” im. Cichociemnych – Spadochroniarzy Armii Krajowej i przedstawiciele Służby Więziennej.

Uroczystość odbyła się pod tablicą pamiątkową ofiar komunistycznego terroru na murze Aresztu Śledczego przy ulicy Rakowieckiej w Warszawie, którego część przekształcono w Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL.

- My pamiętamy o bohaterach. Na takich postaciach jak Bolesław Kontrym opieramy etos służby współczesnych formacji – powiedział minister Mariusz Błaszczak podczas uroczystości.

Po złożeniu wieńca pod tablicą pamiątkową uczestnicy uroczystości zostali oprowadzeni po Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL. Funkcję przewodnika pełnił Dyrektor Muzeum Jacek Pawłowicz.

Bolesław Kontrym urodził się 27 sierpnia 1898 r. w Zaturcach, pow. Łuck na Wołyniu jako syn Władysława Kontryma – pułkownika armii rosyjskiej i Aldony Cichockiej. Pradziadek i dziadek walczyli w obu polskich powstaniach niepodległościowych. W domu rodzinnym był wychowywany w atmosferze patriotycznej i w kulcie walk niepodległościowych. Od 1909 r. uczył się w Korpusie Kadetów w Jarosławiu nad Wołgą w Rosji. Naukę przerwał w marcu 1915 r., wstępując na ochotnika do armii rosyjskiej. W 1917 roku przeszedł do oddziałów polskich formujących się w Rosji. W 1918 roku dostał się do niewoli

niemieckiej, z której zbiegł w czerwcu i podjął próbę przedostania się do polskich wojsk do Murmańska. Złapany w trakcie wizyty w rodzinnym domu przez bolszewików, w październiku 1918 r. został przez bolszewików wcielony do Armii Czerwonej, w której dosłużył stopnia dowódcy brygady (kombryg) i trzykrotnie został odznaczony Orderem Czerwonego Sztandaru. W 1922 roku w trakcie studiów w Akademii Sztabu Generalnego w Moskwie nawiązał kontakt z attaché wojskowym przy Poselstwie RP, płk. Romualdem Wolikowskim, dostarczając mu liczne informacje o charakterze wywiadowczym. Zagrożony aresztowaniem przez sowiecki kontrwywiad (GPU) sfingował własną śmierć i w grudniu 1922 roku nielegalnie przekroczył granicę z Polską.

W Rzeczypospolitej Polskiej został zweryfikowany w stopniu porucznika i dnia 26.04.1923 r. powołany do pełnienia służby w Straży Granicznej, w której objął stanowisko młodszego oficera w 2 kompanii w 2 Batalionie SG Nowy Świerżeń. Podczas jego służby w miejscowości Rubieżowice w powiecie stołpeckim jeden z jego podwładnych został uprowadzony za granicę ZSRR i uwięziony w Mińsku. W odwecie Bolesław Kontrym porwał całą załogę sowieckiego posterunku granicznego, po czym zadzwonił do sowieckiego dowództwa w Mińsku oferując wymianę, która wkrótce nastąpiła.

13.07.1923 r. w związku z likwidacją Straży Granicznej i tworzeniem Korpusu Ochrony Pogranicza, Bolesław Kontrym przeszedł do XV Okręgowej Komendy Policji Państwowej w Nowogródku, gdzie został przyjęty w stopniu aspiranta. W Policji Państwowej pełnił służbę do wybuchu wojny, a jego głównym zakresem zadań była inwigilacja i zwalczanie agentury komunistycznej w Polsce.

19 września 1939 został internowany na terenie Litwy. W październiku zbiegł z obozu i przez Rygę oraz Tallinn przybył do Sztokholmu. Następnie przez Bergen w Norwegii i Wielką Brytanię dotarł do odtworzonego Wojska Polskiego we Francji, a po klęsce Francji przedostał się do Wlk. Brytanii. Od 1941 roku pełnił służbę w 1 Samodzielnej Brygadzie Spadochronowej Stanisława Sosabowskiego, w której zgłosił się na zrzut do kraju. Został zaprzysiężony w kwietniu 1942 r. na rotę Armii Krajowej i przeszedł przeszkolenie cichociemnych. Zrzucano go do kraju w nocy z 1 na 2 września 1942 r. w ramach operacji lotniczej „Smallpox”. Uczestniczył w działaniach organizacji „Wachlarz”, w tym w akcji rozbicia więzienia w Pińsku, którą kierował por. Jan Piwnik „Ponury”, a następnie objął stanowisko szefa Centrali Służby Śledczej Państwowego Korpusu Bezpieczeństwa, pełniącego rolę podziemnej policji. Jednocześnie pełnił funkcję dowódcy oddziału dyspozycyjnego pod kryptonimem „Podkowa” – „Sztafeta”, którego zadaniem była ochrona lokali i aparatu Delegatury Rządu. Na jego czele wykonał 25 akcji likwidacyjnych na agentach i konfidentach. W czasie Powstania Warszawskiego walczył w Śródmieściu, między innymi uczestniczył w zdobywaniu gmachu PAST-y.

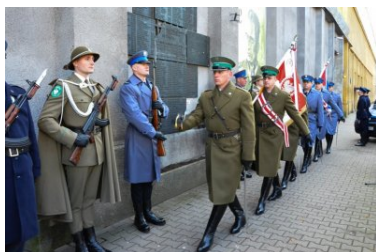
Po kapitulacji oddziałów powstańczych 2 października 1944 przebywał w obozach jenieckich, skąd zbiegł w końcu kwietnia 1945 i przedostał się do Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie, gdzie dostał przydział do 1 Dywizji Pancерnej pod dowództwem gen. Stanisława Maczka. 11 czerwca 1946 został zweryfikowany w stopniu majora.

Do Polski powrócił w 1947 roku za namową swojego brata, Konstantego, generała w Ludowym Wojsku Polskim i Armii Czerwonej. Od początku był objęty inwigilacją Informacji Wojskowej. Po roku, 13 października 1948 r. Bolesław Kontrym został aresztowany i wywieziony pod Warszawę do tajnej willi MBP „Spacer” w Miedzeszynie. Wkrótce potem do Moskwy został odwołany jego brat Konstanty, który wkrótce zmarł podczas zabiegu chirurgicznego.

Po trwającym cztery lata śledztwie, w czasie którego komunistyczne władze bezpieczeństwa usiłowały ustalić listę policyjnych agentów, rozpracowujących komunistyczne podziemie przed wojną, Bolesław Kontrym został w sfigowanym procesie skazany na karę śmierci i zamordowany prawdopodobnie 2 stycznia 1953 roku. Jego ciało pochowano w bezimiennym grobie na Łączce na Cmentarzu Wojskowym na Powązkach w Warszawie, gdzie zostało odnalezione i zidentyfikowane latem 2014 roku.

3 grudnia 1957 r. Bolesław Kontrym został uniewinniony i zrehabilitowany wyrokiem Sądu Wojewódzkiego m. st. Warszawy.

/opracowanie i zdjęcia: KGSG/

Upamiętnienie bohatera -
zdjęcia: KGSG #1

Upamiętnienie bohatera -
zdjęcia: KGSG #2

Upamiętnienie bohatera -
zdjęcia: KGSG #3

Upamiętnienie bohatera -
zdjęcia: KGSG #4